

maar laat de Maatschappij tot bevordering der geneeskunst een hooger standpunt innemen, en niet langer persoonlijke grieven van elk harer leden tot een punt van bespreking maken. Dan zal een deel van de door prof. NIJHOFF genoemde instellingen overboord moeten worden geworpen, maar een ander deel behoudt wel degelijk recht van bestaan.

Leeuwarden, 12 Maart 1919.

L. DE JAGER.

II.

Ter aanvulling van het overigens uitnemende stukje van collega SCHNITZLER in het vorige nummer meen ik, dat de volgende opmerkingen niet mogen achterwege blijven. Dat zij niet van specialisten-zijde komen, vond ook collega SCHNITZLER bij de tegenwoordige gemoedsstemming in onze Maatschappij waarschijnlijk wenschelijk.

Dat de heer BRONGERSMA de circulaire der 84 ondertekenaars „kuiperij” zou hebben genoemd (waar en wanneer had wel er bij gemeld mogen zijn!), is genoeg voor een ongunstige suggestie omtrent diens karakter. Het is geen slechte raad voor den heer KOUWER met dergelijke conclusies uit een, in misschien geprikkelde stemming gesproken, minder gelukkig gekozen woord, voorzichtig te zijn. Misschien zou eenige zelfkritiek hier nuttig kunnen werken, ook voor het peil der discussie in dit blad. Wij anderen zullen een temperamentvol man als prof. KOUWER zijn haastige woorden niet te zwaar aanrekenen; doch hij mete dan ook een tegenstander niet met een andere maat.

De heer KOUWER vindt de rede van den heer BRONGERSMA . . . . . *te merkwaardig*, aangezien hij nog kort geleden herhaaldelijk en met gevaarlijke kracht heeft aangedrongen op het uittreden der specialisten uit de Maatschappij. In de gecursiveerde woorden weder, om het zacht uit te drukken, een suggestie ten nadeele van collega BRONGERSMA en, wat erger is, in open strijd met de feiten. Gedurende de afgelopen jaren heeft de heer BRONGERSMA voortdurend gezegd en door zijn daden getoond, dat hij de begeerte had de specialisten in de Maatschappij te houden, stelde dit alleen *namens hen* afhankelijk van de invoering van bepaalde hervormingen. Deze heeft nu plaats gehad, de denkbaarheid, dat er reden tot uittreden zou zijn, is daarmee vervallen, en van die mogelijkheid wordt daarom terecht in de openingsrede niet meer gesproken. *De rede is in de meest volmaakte harmonie met het verleden van den heer BRONGERSMA in deze aangelegenheid.*

Groningen, 14 Maart 1919.

H. G. HAMAKER.

III.

Het ligt voor de hand, dat men de tegenwoordig geldende strijdvragen, in onze Maatschappij opgeworpen, principieel wil beslechten. Toch dient ervoor gewaarschuwd te worden, dat men hiermede niet te ver ga, eensdeels omdat onze besluiten nooit door één enkelen factor worden beheerscht, doch dat daarop invloed wordt uitgeoefend door de mogelijkheden van het oogenblik, of nl. een bevredigende oplossing te vinden is, anderdeels om de tegemoetkomende houding beider partijen. Aangezien prof. KOUWER, één der ondertekenaars der bewuste circulaire, in zijn stuk van 2 Maart „in alle oprechtheid verklaart, dat alles wat in den laatsten tijd is geschreven tot verdediging van de eenheid in onze Maatschappij hem met groote vreugde heeft vervuld”, kan men spreken van bereidvaardigheid tot overleg.

Zooals ik in mijn vorig schrijven opmerkte, hebben wij allen geneeskundige belangen, die het beste behartigd worden in één Maatschappij. Waar moet het trouwens heen met de algemeene geneeskundige organisatie, wanneer wij twee lichamen krijgen, één voor de wetenschappelijke en één voor de materiele belangen. Een van die twee lijdt in de kleine plattelandsafdeelingen beslist een zeer armzalig bestaan. Daar heeft de geneeskundige zeker geen tijd of lust om de beraadslagingen en vergaderingen, dikwijls op verren afstand van zijn standplaats, geregeld bij te wonen. Het onvermijdelijk gevolg hiervan is verwaarloozing, wat nooit in het belang van den genees-

kundigen stand kan zijn. Om al deze verschillende redenen stelde ik de aanstaande inrichting der Maatschappij aan de orde. Als ik nu verneem, dat prof. KOUWER 400 bewijzen van instemming heeft ontvangen, dan klemt de noodzakelijkheid te meer om tot overeenstemming te geraken. Juist deze 400, die hoofdzakelijk de behartiging hunner wetenschappelijke belangen aan de Maatschappij willen toevertrouwen, geven steun aan mijn zienswijze, om de door mij voorgestelde onderafdeelingen, juist in tegenstelling met het voorstel van SIKKEL, in den beginne zoo onafhankelijk mogelijk van elkander te maken.

Ik heb goed vertrouwen, dat de komende tijden de onderlinge zoo noodige waardeering weder terugbrengen, om de wetenschappelijke praestaties der eene, en de verworven verdiensten voor den geneeskundigen stand der andere afdeeling. Juist de zelfstandigheid der twee onderafdeelingen acht ik het meest gewenscht. Zij kunnen zich onder toezicht van den Centralen Raad naar alle zijden ontwikkelen. Laat de wetenschappelijke afdeeling, volgens het voorstel van COX, zich ontplooiën door het houden van congressen, algemeene wetenschappelijke vergaderingen, sectie-vergaderingen, enz.. Door deze inrichting ondervangen wij ook de meermalen gehoorde klacht, dat onze tegenwoordige Maatschappij te langzaam in haar werk en werkwijze is, zoodat vele vraagstukken te langen tijd op een oplossing moeten wachten. Aan HERTZBERGER is door deze oplossing het bezwaar ontnomen van „gedwongen soldaat der vakbeweging” te wezen.

Geheel zonder samenwerking leven de onderafdeelingen niet, omdat de Centrale Raad het eigenlijk uitvoerend lichaam is.

Tilburg, 16 Maart 1919.

PH. L. M. M. TAMINIAU.

DE ARTS STAATSAMBTENAAR.

Moge het al mogelijk zijn — hetgeen nog te bewijzen valt — de verstrekking van geneeskundige hulp geheel te maken tot een voorwerp van staatszorg, voorhands lijkt mij dit alsnog ongewenscht. Noch de artsen, noch de patiënten hebben zich tot op heden uitgelaten in dien zin: dat geneeskundige hulp als staatszorg wenschelijk zou zijn. Integendeel, de eerste groep heeft nu juist niet elke inmenging van den staat in het geneeskundig beroep van harte toegejuicht. Toch wordt niet alleen de groep artsen, die zuiver staatsambtenaar zijn, steeds grooter, doch alle overige praktiseerende geneeskundigen worden bij invoering en uitbreiding onzer sociale wetten — ongevallenwet, ziekteverzekeringwet, enz. — steeds meer en meer zijdelings staatsambtenaar. Het is dan ook niet over het denkbeeld de arts-staatsambtenaar, doch over enkele andere uitspraken van collega BRENKMAN, dat ik eenige opmerkingen wensch te maken.

„De platlandicus, die het na 10 jaar nog is, blijft het, en heeft zijn hoogtepunt bereikt op den dag van zijn arts-examen”. Deze uitspraak is voor het eerste gedeelte grootendeels waar, en wat is daartegen? doch voor het tweede deel volstrekt onwaar. Het zou zeker zeer treurig gesteld zijn met de geneeskundige hulp ten plattelande, wanneer de daar praktiseerende geneeskundigen van den dag van hun arts-examen af achteruitgegaan waren. Geen enkele arts heeft op den dag van zijn arts examen zijn hoogtepunt bereikt: noch in theoretische kennis, noch in praktisch kunnen.

Waarom zouden alleen specialisten door aanraking met de universiteiten hun studie hoog houden: kunnen dit ook niet de algemeene praktijk uitoefenende artsen doen? Het is mij niet duidelijk, waarom niet?

„De ambtenaar, ook de militaire arts, kan de ladder beklimmen, die voor hem opstaat. Misschien zal niet altijd eerzucht en verdienste hem een volgende sport doen bereiken, echter in theorie is hier de prikkel aanwezig om iets te praesteeren.” Niet waar. Voor vele ambtenaren heeft de ladder slechts één of twee sporten: het salaris gaat van zelf omhoog, bijna onafhankelijk van het gepraesteerde. Juist bij den niet-ambtenaar, bij de vrije concurrentie, zal het gepraesteerde gewicht in de schaal kunnen leggen, juist daar een prikkel tot uitbreiding van zijn werkkring.

„Veelal is de verhouding ten opzichte van het publiek geen zuivere, veelal is er